

prof. JUDr. Vladimír Plecítý, CSc.

Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.*

Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1328. - recenze

Nakladatelství Wolters Kluwer plní vzorně svůj ediční plán a předkládá ve velmi krátké době jak odborné veřejnosti, tak i všem, kteří se zajímají o nový občanský zákoník, již třetí díl Komentáře k občanskému zákoníku. V poměrně rychlém sledu za sebou vychází další rozsáhlé dílo komentářové řady, tentokrát věnované části třetí nového občanského zákoníku, tj. absolutním majetkovým právům.

Zkušený a odborně velmi zdatný tým autorů, složený nejenom z pedagogů právnických fakult, ale také z odborníků např. z advokátní praxe, se tentokrát zaměřil na výklad značně rozsáhlého spektra občanskoprávních vztahů, zájímavých a dotýkajících se prakticky všech lidí a právnických osob v naší republice. Vždyť vlastnické právo, otázky jeho nabývání a další dispozice s ním, ale také úprava zvláštních druhů spoluvlastnictví nebo věcných práv k věcem cizím, jako jsou např. věcná břemena, právo stavby, zástavní právo, zadržovací právo včetně nově upraveného institutu svěřenského fondu, představují oblasti, které jsou předmětem zájmu snad každého člověka. Není se také čemu divit, neboť právě kodifikace absolutních majetkových práv doznala v novém občanském zákoníku řady změn a novinek ve srovnání s předchozí, značně jednodušší a méně rozsáhlou úpravou.

Přestože k absolutním majetkovým právům patří i dědické právo (také je do třetí části občanského zákoníku zařazeno), vedoucí autorský kolektiv rozhodl o jeho samostatném zpracování. Domnívám se, že toto rozhodnutí je správné především z praktického hlediska, které v tomto případě musí mít přednost před systematickým zařazením v občanském zákoníku. Nově upravená a podstatně rozšířená úprava dědického práva si v každém případě zaslouží podrobnější výklad, což by třetí svazek komentáře neúměrně rozšířilo.

S ohledem na význam, jaký má úprava absolutních majetkových vztahů v novém občanském zákoníku, je tomu adekvátní také její rozsah. Ten je místy hodně podrobný, až kazuistický. Úkolem naší recenze však není hodnotit, zda je správná a potřebná tak podrobná úprava absolutních majetkových práv. To je spíše předmětem odborné diskuse legislativců. Ale naším úkolem je hodnotit, jaký komentář k přijatému zákonnému textu autoři předkládají odborné i laické veřejnosti. A právě zde je třeba konstatovat, že se autorský kolektiv velice zdařile vypořádal s rozsáhlým a místy značně obtížným textem zákona.

Přestože řada ustanovení nového občanského zákoníku čerpá z prvorepublikové legislativy nebo zahraničních civilních kodexů, není vždy jednoduché pro autory Komentáře přiblížit výkladem ustanovení, která celé generace právníků nemohou znát (např. právní úprava přídatného spoluvlastnictví, služebností a reálných břemen, svěřenského fondu a jiné). Nesporným pozitivem celého díla je, že si autoři jednotlivých pasáží dali práci a snažili se vyhledat judikaturu i ze starších sbírek soudních rozhodnutí ještě rakousko-uherského nebo prvorepublikového práva, která jsou i dnes použitelná, a učinili je součástí judikatury nabízené v textu Komentáře. To je třeba hodnotit nejenom jako snahu o pomoc při výkladu textu zákona, ale také jako snahu po udržení kontinuity s tradičním občanským právem, platným ve většině evropských zemí.

Právní úprava absolutních majetkových práv patří v civilních kodexech prakticky všech zemí, ze kterých se tvůrci nového občanského zákoníku inspirovali, ke stěžejním částem občanského práva. Ani v našem občanském zákoníku tomu není jinak. Svým charakterem, zejména v oblasti úpravy vlastnického práva, se jedná také o konkrétní vyjádření ústavní úpravy každého státu. Proto je takový zájem a pozornost věnována právě této části občanského práva hmotného. Současně tvoří právní rámec pro všechny subjekty občanskoprávních vztahů, ve kterém realizují své vlastnické poměry. Někdy se jedná o instituty složité na pochopení nebo instituty vyvolávající další otázky. Sem patří např. i nová úprava svěřenského fondu. Podle autora této části komentáře je obecně smyslem svěřenského fondu extenze individuální sféry vlastnické svobody a zatraktivnění investičního prostředí. Zůstává otázkou, zda takto pojatá širší vlastnické svobody nebude v kontradikci se snahou orgánů ochrany práva v boji proti odčerpání majetku z trestné činnosti (viz zrušení anonymních akcií). Nebo jiným „oříškem“ bude pochopení staronového institutu práva stavby jako věcného práva k věci cizí, které zákon označuje za věc nemovitou. Pro řadu lidí bude obtížné pochopit toto stěžejní ustanovení, neboť stavba (jako věc hmotná) je součástí práva stavby (jako věci nehmotné). S těmito a mnoha dalšími ustanoveními nového občanského zákoníku se autoři Komentáře museli při jeho zpracování vypořádat. Mohu však s radostí konstatovat, že tak učinili s noblesou a erudicí, když svým výkladem přiblížili nejenom odborné veřejnosti řadu obtížných ustanovení, která se v občanském zákoníku objevila zcela nově. Proto mohu s uspokojením uzavřít svoji recenzi tím, že i třetí díl Komentáře k novému občanskému zákoníku bude ozdobou každé právnické knihovny i praktickým pomocníkem při objasnění textu občanského zákoníku.

Praha 19. srpna 2014